

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Maarja Krais-Leosk
Eesti Puuetega Inimeste Koda
epikoda@epikoda.ee
Toompuiestee 10
10137, Tallinn

Teie 22.01.2024 nr 17.01.2024 nr 6

Meie 12.04.2024 nr 11-1/208-2

**Vastus EPIKoja pöördumisele seoses
nägemispuudega inimeste tööalase toetamisega**

Austatud Maarja Krais-Leosk

Täname Teid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile (MKM), Sotsiaalministeeriumile (SoM) ja Eesti Töötukassale (töötukassa) saadetud pöördumise eest ning 20. märtsil toimunud sisuka kohtumise eest¹. Vastuseks Teie pöördumisele edastame MKM-i ja SoM-i ühise kokkuvõtva vastuse koos kohtumisel arutatud teemadega.

Pikaajalise kaitstud töötamise teenuse lõpp

Põhja-Eesti Pimedate Ühingu (PPÜ) esindaja sõnul sobis PKT nägemispuudega inimestele hästi, kuid teenuse lõppemise tõttu on nägemispuudega inimestel väljundeid vähemaks jäänud ja avatud tööturg ei ole neid valmis vastu võtma. Ka MKM, SoM ja töötukassa esindajad peavad oluliseks, et PKT-s osalenud nägemispuudega inimesed leiaksid endale sobivad tööalased väljundid.

PKT teenuse raames (2016–2023) töötasid nägemispuudega inimesed massööriteenuses, IT-konsultatsioonidel ning audiofailide redigeerimisel. PKT lõppemisel oli 14 teenusesaajat nägemispuudega: 1 Saaremaa puuetega inimeste kodus, 9 Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ja 4 Pimedate Töökeskuses Hariner. PKT lõppraporti kohaselt nõuab nägemispuudega inimeste töötamise soodustamine teistsuguseid abimeetmeid kui psüühilise erivajadusega inimeste puhul, sest nende töövõime on kõrgem kui psüühilise erivajadusega inimestel, nad on tööl produktiivsemad ja vajavad vähem juhendamist.

PKT klientidele, kes võtavad end **töötukassas** arvele ei ole pakkuda ühte konkreetset lahendust, sest iga kliendi puhul lähtutakse inimese individuaalsetest vajadustest, mis selgitatakse välja töökeskse nõustamise käigus. Samamoodi võimaldab tööhõiveprogramm pakkuda ka individuaalsemaid lähenemisi tööturuteenuste kasutamiseks ja vastavalt igale üksikule juhtumile

¹ Kohtumisel osalesid Reine Hindrekus-Koppel, Kristi Suur ja Heidi Paabort MKM-i tööhõive osakonnast, Krista Erg-Scacchetti MKM-i võrdsuspoliitika osakonnast, Kadri Mets ja Liisa Päeske SoM-i hoolekande osakonnast, Ulvi Mölder töötukassast, Ave Szymanel Haridus- ja Teadusministeeriumist ning Janne Jerva ja Helen Künnap Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ning Meelis Joost ja Kadri Palk Eesti Puuetega Inimeste Kojast.

on töötukassa püüdnud leida probleemidele paindlikud lahendused. Individuaalsete lahenduste pakkumise ja nende toimimise eelduseks on hea koostöö kliendi ja töötukassa nõustaja vahel, et nõustaja oleks teadlik, milliseid teenuseid antud klient vajaks.

Sotsiaalkindlustusameti kaudu korraldatava erihoolekandeteenuse (töötamise toetamise teenus) sihtrühm on raske, sügava või püsiva kuluga psüühikahäirega inimesed ja sihtrühma ei ole tulenevalt erihoolekande spetsiifikast plaanitud laiendada nägemispuudega inimestele.

Avatud tööturule suundumine

PPÜ leidis, et pimemassööri eriala ei peaks olema ainus võimalus avatud tööturul osalemiseks, kuid hetkel on see ainus koolitus, mida PPÜ suudab pakkuda oma klientidele pärast rehabilitatsiooniteenuse läbimist.

Mõistame, et nägemispuudega inimeste tööturuteenuste kasutamine, avatud tööturule liikumine ning hõives püsimine on mõnevõrra keerulisem arvestades nende puudespetsiifikat. Tööturule jõudmisel peame oluliseks ka kaasavat haridust (sh kutse- või kõrgharidust), sest see on oluline eeldus tööturule jõudmiseks.

Töötukassa andmetele tuginedes oli 2023. aasta lõpu seisuga töötukassas arvel 136 nägemispiiranguga inimest, kellest puuduva töövõimega oli 16 inimest ja osalise töövõimega 120. Töötukassas arvel oleku ajal kasutavad nägemispiirangutega inimesed erinevaid töötutele suunatud teenuseid. Viimaste aastate statistika kohaselt kasutatakse kõige enam töökeskset nõustamist, karjäärinõustamist, tööotsingu töötuba, koolitusi, kogemusnõustamist ja ka psühholoogilist nõustamist, tööpraktikat ning tööalast rehabilitatsiooni. Samuti on nägemispiirangutega inimestel väga erinevad töösoovid. 2023. aasta andmete põhjal oli arvel olevatel nägemispiirangutega inimestel ca 50 erinevat töösoovi ning ei esinenud ühtegi teistest oluliselt domineerivamat. 2023. aastal lõpetas arvel oleku 208 nägemispiiranguga inimest, nendest 97 inimest ehk 47% rakendus. Arvestatav osa oli ka neid inimesi, kes lõpetas arvel oleku omal soovil, mis üldjuhul on tingitud sellest, et töövõime hindamise käigus määratakse neile puuduv töövõime, nad ei pea enam täitma aktiivsuse nõuet ning seetõttu ei soovi enam töötuna arvel olla.

Keerukas olukorras on puuduva töövõimega nägemispiiranguga inimesed, kellel on keeruline leida tööd avatud tööturu tingimustes. Kohtumisel leidsime, et neil inimestel, kellel on ainult nägemispuue, ei ole üldjuhul probleeme töö leidmisega ja raskusi esineb pigem neil, kellel lisaks nägemispuudele on ka teisi piiranguid.

Kitsaskohana on sihtrühma esindajad välja toonud, et osad töötukassa teenused ei ole kättesaadavad puuduva töövõimega inimestele. Näiteks tööalasel rehabilitatsiooniteenusel saavad osaleda puuduva töövõimega töötavad inimesed ning toetatud tööerakendamise teenusel osalise töövõimega isikud. Antud teenuste eesmärk on aidata vähenenud töövõimega inimesi avatud tööturule ja sihtrühma laiendamine ei kata nende puuduva töövõimega klientide vajadusi, kes vajavad töötamiseks kaitstud tingimusi. Kuid tuleviku vaates on vaja kindlasti edasi arutada, mis on need võimalused, kuidas antud sihtrühma veelgi paremini aidata. Oodatud on kindlasti teie konstruktiivsed ettepanekud võimalike lahenduste osas.

Tööturukoolitused

Ühe murekohana tõusetus kohtumisel tööturukoolitustel osalemine, sest need ei ole kõigile alati ligipääsetavad. Nõustume vajadusega leida lahendused koolituste ligipääsetavamaks muutmiseks ka nägemispuudega inimestele.

Teise murekohana tõusetus, et tööturukoolitusele ei järgne töökohta. Töötukassa ei saa garanteerida töökohta leidmist avatud tööturul pärast koolituse läbimist, kuid töötukassa nõustajad teevad aktiivset koostööd ja teavitustööd tööandjatega. Näeme, et jätkuvalt on vajalik tööandjate teadlikkust tõsta ja hoiakuid muuta.

Samuti näeme vajadust, et juba olemasolevad toetusmeetmed jõuaksid nägemispuudega inimesteni. Kohtumisel väljendasid nii MKM, töötukassa kui ka SoM valmisolekut kutse korral olemasolevaid võimalusi tutvustama tulema.

Rehabilitatsiooniteenused

Rehabilitatsiooniteenused on hetkel tervikuna ümberkorraldamisel. Seetõttu saatis Sotsiaalministeerium 2023.a novembris kooskõlastusele [sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse](#), mille eesmärk on inimese abivajadusest lähtuva rehabilitatsiooniteenuste süsteemi loomine, et inimese abivajadus kiirelt tuvastada, lihtsustada vajadustele vastava abi saamist ning tagada vajalikud tugimeetmed. 2024. aasta lõpuks töötatakse välja täpsemad lahendused ning edasine tegevuskava süsteemi muutmiseks. Järgmine samm on sihtrühma põhiselt vajaduste ning teekondade kaardistamine. Näeme, et muudatusi tuleb ellu viia etapiviisiliselt ning esimesed muudatused võiksid rakenduda kõige varem 2026.a. Selle käigus vaatame üle ka tööalase rehabilitatsiooni pakkumise, sisu ning tulemuslikkuse. Töötukassa teeb juba täna pidevalt tööd, et tööalase rehabilitatsiooniteenuse kvaliteeti tõsta ning tööle suunatud fookust veelgi suurendada.

Riigi rahaline tugi puuetega inimeste huvikaitseorganisatsioonidele

Sotsiaalministeerium toetab riigieelarvelise eraldisega Eesti Puuetega Inimeste Fondi (EPIFond), kes omakorda toetab nii Eesti Puuetega Inimeste Koda (EPIKoda), puuetega inimeste maakondlike kodasid kui ka puudespetsiifilisi liite. 2024.a toetab Sotsiaalministeerium EPIFondi 1,5 miljoni euroga eesmärgil, et puuetega inimeste õigused ja huvid oleksid esindatud nii riigi kui ka KOV tasandil. Toetus jaguneb kindlate komponentide arvestuse alusel, mis on kokku lepitud EPIFondi nõukogus, kuhu kuulub lisaks SoM ja Rahandusministeeriumi esindajatele ka EPIKoja esindajad. Sellele lisaks korraldas EPIFond 2024.a kaks taotlusvooru:

1. [Puuetega inimeste organisatsioonide koostöö ja arenguprogramm 2024](#)
2. [Psüühikahäiretega inimeste esindusorganisatsioonide tegevustoetuse taotlusvoor 2024](#)

EPIFondi kaudu saavad toetust nii Eesti Pimedate Liit kui ka Eesti Pimekurtide Tugiliit. Mõistame, et toetuste summad on piiratud, kuid näeme, et tegu on olulise eelarvelise panusega riigi poolt puuetega inimeste huvikaitse valdkonda.

Lisaks Euroopa Liidu struktuurifondidest, Rahandusministeeriumi siseriiklikest programmidest ning Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetusprogrammidest rahastatavate avatud taotlusvoorude kohta leiate infot [Riigi tugiteenuste kodulehelt](#).

Kokkuvõtteks

Täname murekohtade tõstatamise eest, mis on ka meile olulised lahendada. Leiame, et koostöö on kõige parem viis, kuidas probleeme lahendada ja sobilikke lahendusi välja töötada, mistõttu julgustame EPIKoda ja erialaliite meie poole ka edaspidi pöörduma omapoolsete ettepanekutega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ulla Saar

tööala asekanstler

Reine Hindrekus-Koppel

53790331 Reine.Hindrekus-Koppel@mkm.ee